

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10) na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 37. sjednici, održanoj dana 27.12.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona (za 2019. godinu).

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Mirza Ganić

Broj: 02-_____/19

Datum, 27.12.2019. godine

Z e n i c a

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,

1x Stručna služba Skupštine,

1x a/a.

**INFORMACIJA O STANJU U OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA
NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
(ZA 2019. GODINU)**

Zenica, decembar 2019. godine

1. UVOD

Programom rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu planirano je razmatranje dokumenta „**Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona**“.

Pri izradi Informacije korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Federalnog zavoda za zapošljavanje, Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstva za boračka pitanja, Ministarstva za privredu/gospodarstvo, Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte, kao i podaci dostavljeni od strane gradova/općina sa područja kantona.

U Informaciji su obrađeni podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti za period 2017-2019 godina i dati podaci koji ilustriraju stanje u oblasti zapošljavanja na području Kantona. Obrađeni su i podaci zaključno sa oktobrom mjesecom 2019. godine.

Na području Zeničko-dobojskog kantona prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, sa 30.06.2018. godine ukupan broj stanovnika je 359.350 od čega je 56.018 starosti od 0-14 godina, 253.510 od 15-64 godine i 49.822 stariji od 65 godina, dok je prema konačnim rezultatima popisa stanovništva provedenog 2013. godine, koji su objavljeni u 01.07.2016. godine od strane Federalnog zavoda za statistiku, broj stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona 364.433.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku prosječan broj zaposlenih za 2018. godinu je bio 82.688 osoba, a najveći broj u prerađivačkoj industriji 27.156 osoba, trgovini na veliko i malo 11.462, te obrazovanju 6.825 osoba. Prosječna neto plaća u 2018.godini je bila 763 KM. Najveće prosječne plaće su bile u proizvodnji i snadbijevanju električnom energijom, plinom parom i klimatizacija -1.533 KM, Informacije i telekomunikacije-1.214 KM te djelatnost društvene i socijalne zaštite 1.193 KM.

Najveće prosječne plaće su bile u Kaknju-1.005 KM, Brezi-944 KM te Gradu Zenica-868 KM.

Zaključno sa decembrom 2018. godine na području Kantona evidentirano je 58.577 osoba koje traže posao od čega je 33.396 žena. Sa određenom kvalifikacijom je 41.132, a bez kvalifikacije 17.445 osoba. Najveći broj nezaposlenih osoba je evidentiran u Gradu Zenica -19.674 od čega je 11.502 žena.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku prosječan broj zaposlenih u 2018. godine je bio 82.688 osoba.

2. STRUKTURA TRŽIŠTA RADA I ZAPOSLENOST

U Zeničko-dobojskom kantonu i dalje je izražen problem nezaposlenosti i niskog životnog standarda što usložnjava ekonomsko-socijalni status građana. Ukupno stanje i mogućnosti zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu su u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini.

Složenost situacije na tržištu rada definirana je strukturom nezaposlenih osoba s obzirom da su nezaposlene osobe uglavnom osobe koje se teže zapošljavaju, kao što su dugoročno nezaposlene osobe, osobe bez kvalifikacije ili radnog iskustva i slično.

I – Zaposlenost i plaće

Očuvanje postojećih radnih mjesta i stvaranje ambijenta za nova zapošljavanja, posebno zapošljavanja mladih osoba, te prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručno osposobljavanje

nezaposlenih i dalje su jedan od strateških ciljeva Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

Prema podacima FZS radno sposobno stanovništvo u ZDK u 2018. broji 253.510 stanovnika (osobe od 15-64 godine). Radnu snagu ili ekonomski aktivno stanovništvo u ovom periodu (zaposleni i nezaposleni na evidenciji Službe za zapošljavanje) činilo je 141.265 osoba. Stopa aktivnosti iznosi 55,72%. U istom periodu neaktivno stanovništvo je činilo 112.245 osoba. U odnosu na isti period 2017. godine povećao se procenat radno aktivnog stanovništva u odnosu na neaktivno za oko 1,67%. Najveći postotak broja zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu je u općini Doboju-Jug 49%, zatim u Tešnju 44% i Visoko 38%, dok je najmanji u Varešu 25% i Žepču 26%. Na nivou kantona taj postotak iznosi 33% iako posljednjih godina broj zaposlenih na nivou kantona premašuje broj nezaposlenih.

Tabela 2.1. Index prosječnog broja zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo u 2018. godini (Federalni zavod za statistiku)

Grad/općina	Radno sposobno stanovništvo na dan 30.06.2018.	Prosječan broj zaposlenih 2018.godina	Index
Breza	9.651	2.894	30%
Doboj-Jug	2.888	1.410	49%
Kakanj	26.090	7.179	28%
Maglaj	16.203	4.511	28%
Olovo	6.685	2.008	30%
Tešanj	31.199	13.697	44%
Usora	4.737	1.657	35%
Vareš	5.352	1.339	25%
Visoko	27.304	10.371	38%
Zavidovići	25.168	4.946	20%
Zenica	76.546	27.102	35%
Žepče	21.687	5.574	26%
Kanton	253.510	82.688	33%

Grafikon 2.1. Prosječan broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo

U 2018. godini u FBiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 519.800, što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 2,9% ili 14.559 zaposlenih osoba. U ZDK broj zaposlenih iznosi 82.688 što je u odnosu na prethodnu godinu više za 3.280 ili 4,1%. Broj zaposlenih u ZDK učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 15,9%.

Povećanje broja zaposlenih zabilježeno je u svim općinama, najviše u Usori za 17%, Tešnju za 9,3% i Doboju-Jugu za 7,2% u odnosu na prethodnu godinu.

Tržište rada na području Zeničko dobojskog kantona je podložno stalnim promjenama, te je bitno zadržati pozitivan trend u odnosu novoprijavljenih i brisanih osoba sa evidencije nezaposlenih. Obzirom na broj stanovništva, te da je broj osoba koje završavaju srednje i visokoškolsko obrazovanje na području kantona veliki, i dalje zabrinjava činjenica da je od 20.387 novoprijavljenih osoba na evidenciju njih 13.781 kojima je prestao radni odnos i koje su evidentirane na spisak nezaposlenih do oktobra 2019. godine. Nasuprot tome, broj brisanih sa evidencije nezaposlenih je 24.302 osobe od čega je zbog zaposlenja brisano 15.730 osoba.

U tabeli koja slijedi su obrađeni podaci koji se odnose na kvalifikacionu strukturu brisanih osoba sa evidencije nezaposlenih u svrhu zapošljavanja.

Tabela 2.2. Broj brisanih sa evidencije nezaposlenih zbog zaposlenja u 2019. godini - po stručnoj spremi

STRUČN A SPREMA	01/201 9	02/201 9	03/201 9	04/201 9	05/201 9	06/201 9	07/201 9	08/201 9	09/201 9	10/201 9	UKUPNO
VSS	241	204	206	239	139	137	109	206	679	223	2.383
VŠS	6	7	9	13	6	6	4	12	64	8	135
SSS	531	410	462	566	478	507	453	372	431	564	4.774
NSS	1	2	0	1	4	0	3	4	0	2	17
VKV	6	7	7	7	6	5	6	7	13	8	72
KV	614	504	725	828	601	639	587	477	585	649	6.209
PKV	13	16	25	18	20	10	22	11	12	20	167
NKV	178	156	248	272	186	196	166	127	202	242	1.973
	1.590	1.306	1.682	1.944	1.440	1.500	1.350	1.216	1.986	1.716	15.730

Grafikon 2.2. Ukupan broj zaposlenih sa evidencije po stručnoj spremi u 2019. godini

U septembru mjesecu je zaposleno najviše osoba i to 1.986, a zatim u aprilu 1.944. Po stručnoj spremi, najviše je zaposleno KV radnika, ukupno 6.209 i osoba sa srednjom stručnom spremom 4.774, dok je najmanje sa NSS (17) i VKV (73) kvalifikacijama.

Tabela 2.4. Prosječan broj zaposlenih i prosječna plaća po djelatnostima u 2018. godini

Oznaka	Djelatnost	Prosječan broj zaposlenih u 2018. godini	Udio u %	Prosječna plaća po djelatnostima	
				XII/2018	VIII/2019
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2.130	2,58%	796	822
B	Vađenje ruda i kamena	4.718	5,71%	1.072	1.082
C	Prerađivačka industrija	27.156	32,84%	593	635
D	Proiz.snbd./opskrba elekt.energ, gasom/plinom, parom i klimatizacija	1.328	1,61%	1.533	1.668
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.165	1,41%	810	867
F	Građevinarstvo	3.959	4,79%	526	589
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motonih vozila i motocikla	12.025	14,54%	559	585
H	Prijevoz i skladištenje	3.821	4,62%	687	628
I	Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijersko ugostiteljstvo)	3.216	3,89%	448	442
J	Informacije i komunikacije	699	0,85%	1.214	1.159
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1010	1,22%	1.127	1.182
L	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne djelatnosti	331	0,40%	659	978

M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.745	2,11%	824	855
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1142	1,38%	626	515
O	Javna uprava i odbrana/obrana; obavezno soc. osiguranje	4.391	5,31%	1.134	1.224
P	Obrazovanje	6.865	8,30%	761	776
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	4.548	5,50%	1.193	1.275
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	1284	1,55%	567	769
S	Ostale uslužne djelatnosti	1155	1,40%	650	715
	UKUPNO	82.688	100	763	796

Tabela 3. Prosječna plaća po kantonima 08/2019. godine

Kanton	Prosječna neto plaća	
	VII/2019	VIII/2019
Unsko - sanski	881	874
Posavski	813	817
Tuzlanski	836	831
Zeničko – dobojski	808	796
Bosansko - podrinski	833	825
Srednjobosanski	777	776
Hercegovačko - neretvanski	1.025	1.009
Zapadno - hercegovački	870	885
Kanton Sarajevo	1.162	1.149
Kanton 10	897	883
Federacija BiH	940	932

Zeničko-dobojski kanton jedan je jedan od tri najveća učesnika u ukupnoj privrednoj aktivnosti u Federaciji, ali taj podatak ne prati i visina prosječne plaće po kantonima, te nižu prosječnu neto plaću ima samo Srednjobosanski kanton (po zadnjim objavljenim podacima od strane Federalnog Zavoda za statistiku). Prosječna plaća Kantona iznosi 85,4% prosječne plaće na nivou Federacije, a najveća prosječna plaća je u Kantonu Sarajevo i veća je za 44,3% od plaće u našem kantonu. U 2019. godini se bilježi blagi porast prosječne plaće na nivou Kantona, te je u avgustu 2019. godine za 4% veća u odnosu na decembar 2018. godine.

Zeničko-dobojski kanton je nosilac razvoja privrede u Federaciji Bosne i Hercegovine s obzirom da su metalurgija i metaloprerađivačka, proizvodnja energije, rudarstvo, šumarstvo i drvoprerađivačka industrija, građevinarstvo i prehrambena industrija najrazvijenije industrijske grane. Skoro 80 % ukupnih privrednih aktivnosti u oblasti proizvodnje i izvoza čine velika i srednja preduzeća.

U prilog razvijenost prerađivačke industrije govori i sam podatak da je i u 2018. godini najveći broj zaposlenih, njih 27.156 bio upravo u ovoj djelatnosti, što čini 32,84% ukupnog broja zaposlenih na području kantona.

II – Učešće kantona u prikupljanju javnih prihoda i vanjskotrgovinskom poslovanju

Podaci o prikupljenim prihodima

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2018. godini u Federaciji BiH, prihodi od poreza na dohodak svih kantona (porezi građana i porez na dohodak) su povećani za 4,7% u odnosu na prihode u 2017. godini i iznose 181 KM po glavi stanovnika.

U Zeničko - dobojskom kantonu u 2018. godini ostvareni su prihodi od poreza na dohodak u iznosu od 48 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu manje za 12%.

Najviši prihodi od poreza na dohodak ostvareni su u Zenici u iznosu od 18,0 miliona KM, a najniži u općini Usora u iznosu od 619 000 KM.

Prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Zeničko dobojskom kantonu iznose 133 KM, što je u odnosu na prošlu godinu manje za 12,0% i što je 73,0% u odnosu na prosjek FBiH.

Najviši prihodi od poreza na dohodak po glavi stanovnika ostvareni su u Brezi u iznosu od 168 KM, a najniži u općini Žepče u iznosu od 72 KM.

Podaci o broju penzionisanih lica na području kantona

U ZDK broj penzionera u decembru 2018. godine iznosi 62.795 što je za 1,4% više u odnosu na prethodnu godinu, sa učešćem od 15,0% u odnosu na ukupan broj penzionera u FBiH.

Tabela 2.2. Broj penzionera i prosječna penzija po općinama u ZDK u 2018. godini

Grad/općina	Broj penzionera	Prosječna penzija u KM
Breza	3.002	446
Doboj-Jug	943	360
Kakanj	6.169	470
Maglaj	3.458	375
Olovo	2.076	395
Tešanj	5.292	366
Usora	491	348
Vareš	2.036	406
Visoko	7.559	418
Zavidovići	5.787	369
Zenica	21.974	440
Žepče	4.008	376
Kanton	62.795	416
FBiH	416.828	399

Broj penzionera se povećao u svim općinama ZDK, najviše u Usori za 5,4% i Tešnju za 3,1%, dok je nepromjenjeno stanje zabilježeno u Varešu za 0,0% u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna isplaćena penzija u FBiH u decembru 2018. godine iznosi 399 KM, što je više za 7,3 %, dok u ZDK prosječna isplaćena penzija iznosi 416 KM što je više za 7,3% u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na prethodnu godinu, povećanje prosječne isplaćene penzije zabilježeno je u svim općinama ZDK, najviše u Brezi za 8,8% i Kakanju za 8,0%.

Ukupan broj penzionera u FBiH u decembru 2018. godine iznosi 416.828, što je za 1,0% više nego u prethodnoj godini

Broj registrovanih poslovnih subjekata

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 110.536, što je više za 4,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u ZDK iznosi 14.203 i viši je za 909 ili 12,8% u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u ZDK učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH sa 12,8%.

Registrovan broj pravnih lica u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 59.199, što je više za 3,6% u odnosu na prethodnu godinu, dok u ZDK broj registrovanih pravnih lica iznosi 6.602, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 177 ili 2,8%. Broj registrovanih pravnih lica u ZDK učestvuje u ukupnom broju registrovanih pravnih lica u Federaciji BiH sa 11,2%.

Grafikon 2.2. Broj registrovanih subjekata u 2018. godini

Broj registrovanih fizičkih osoba – obrtnika u FBiH, sa stanjem na dan 31.12.2018. godini iznosi 51.337 što je više za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu, dok u ZDK broj registrovanih obrtnika iznosi 7.601 što je više za 732 ili 10,7% u odnosu na 2017. godinu. Broj registrovanih fizičkih osoba-obrtnika u ZDK učestvuje u ukupnom broju registrovanih fizičkih osoba - obrtnika u Federaciji BiH sa 14,8%.

Najveći broj registrovanih subjekata je u Zenici i to 2.309 obrta i 1.958 pravnih lica, a potom u Visokom gdje je registrovano 1.485 obrta i 916 pravnih lica.

U ukupnom broju registrovanih subjekata u većini gradova/općina s područja kantona su zastupljeniji obrti, osim u Žepču, Usori, Olovu i Doboju-Jugu.

Pokrivenost uvoza izvozom

Kanton posjeduje značajne potencijale za razvoj malih i srednjih preduzeća koja mogu podržati djelatnost i razvoj velikih preduzeća kod obezbjeđenja sirovina, repromaterijala, rezervnih dijelova te korištenju finalnih proizvoda velikih preduzeća u svojoj proizvodnji. Mala i srednja preduzeća su najvažniji segment evropske privrede i ključni faktor integracija novih zemalja u privrednu strukturu Evropske unije. Ova preduzeća predstavljaju ključni izvor preduzetničkih vještina, inovacija i u najvećoj mjeri doprinose privrednoj i socijalnoj koheziji. Brže se prilagođavaju novim trendovima, nosioci su zapošljavanja, a pogotovo u uslovima recesije pokazala su se bolje nego velika preduzeća.

Tabela 2.5. Pokrivenost uvoza izvozom po kantonima u 2018. godini

Kanton	Vrijednost u hilj. KM		Indeks 2018/2017		Pokrivenost uvoza	Trgovinski bilans (hilj.
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz		

					izvozom (%)	KM)
Unsko - sanski	342.783	390.672	110,30	105,00	87,70	-47.889
Posavski	125.344	219.528	99,50	98,00	57,10	-94.184
Tuzlanski	1.729.499	1.942.320	111,70	108,40	89,00	-212.821
Zeničko – dobojski	1.709.002	1.814.030	115,20	110,40	94,20	-105.028
Bosansko - podrinjski	159.046	115.056	96,00	110,10	138,20	43.989
Srednjobosanski	770.048	980.224	107,70	100,50	78,60	-210.177
Hercegovačko - neretvanski	863.117	1.395.143	110,00	101,90	61,90	-532.026
Zapadno - hercegovački	571.985	1.522.627	110,60	108,40	37,60	-950.642
Kanton Sarajevo	1.540.432	4.678.033	101,40	106,30	32,90	-3.137.601
Kanton 10	95.400	126.708	125,50	127,40	75,30	-31.308
Federacija BiH	7.911.910	13.266.591	109,1	106,7	59,6	-5.354.681

Kanton je u 2018. godini učestvovao sa 21,6% ukupnog nivoa izvoza u FBiH, što je manje jedino u odnosu na Tuzlanski kanton 21,86% , a ujedno je povećan za 15% u odnosu na 2017. godinu. Pokrivenost uvoza izvozom na nivou Federacije je 59,6 % dok je taj procenat za Zeničko-dobojski kanton 94,2% što ga svrstava na drugo mjesto, iza Bosansko-podrinjskog kantona, koji ima daleko nižu vrijednost vanjsko-trgovinskog poslovanja.

Teritorijalna pozicioniranost kao i bogatstvo prirodnim resursima su prednost koju posjeduje ZDK, te se treba u budućnosti orijentisati ka maksimiziranju pozitivnih privrednih trendova i povećanju stope zaposlenosti.

3. NEZAPOSLENOST NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Federacija Bosne i Hercegovine kontinuirano bilježi smanjenje broja nezaposlenih, ali i kontinuiran porast broja zaposlenih, što je i rezultat mjera sufinansiranja zapošljavanja na svim nivoima vlasti. Zeničko-dobojski kanton po svojoj teritorijalnoj pozicioniranosti svakako zauzima značajan procenat u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva.

U Zeničko-dobojskom kantonu, kao i u čitavoj Federaciji BiH još uvijek je izražen problem visoke nezaposlenosti. Mogućnost zapošljavanja je u direktnoj vezi sa ukupnim političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u Bosni i Hercegovini. S ciljem iznalaženja adekvatnih rješenja na svim nivoima vlasti potrebne su sveobuhvatne analize i donošenje niza konkretnih mjera.

Tabela 3.1. Komparacija nezaposlenosti po kantonima u FBiH

Kanton	2015.	2016.	2017.	2018.	31.10.2019.	2019/2015	Pad nezaposlenosti 2019/2015
Unsko-sanski	46.600	44.192	41.326	38.172	34.419	-12.181	-26%
Posavski	5.465	5.070	4.864	4.362	3.890	-1.575	-29%
Tuzlanski	96.429	91.693	84.250	79.378	74.697	-21.732	-23%
Zeničko-dobojski	69.290	66.202	61.801	58.577	54.662	-14.628	-21%
Bosansko-podrinjski	3.570	3.502	3.273	3.169	2.934	-636	-18%
Srednjobosanski	40.848	38.748	36.799	34.777	32.908	-7.940	-19%
Hercegovačko-neretvanski	34.453	33.327	32.183	30.703	29.065	-5.388	-16%
Zapadnohercegovački	11.393	11.572	10.901	10.820	10.492	-901	-8%
Kanton Sarajevo	72.545	69.163	66.325	62.561	58.681	-13.864	-19%
Kanton 10	9.272	8.738	7.977	7.388	6.466	-2.806	-30%

Federacija BiH	389.865	372.207	349.699	329.907	308.214	-81.651	-21%
-----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	-------------

Komparacijom broja nezaposlenih po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine, za period 2015-10/2019. godina, evidentno je da je razlika nezaposlenih u oktobru 2019. godine u odnosu na 2015. godinu u Tuzlanskom kantonu najveća, tj. da je broj nezaposlenih za 21.732 manji u oktobru 2019.godine od broja nezaposlenih u decembru 2015. godine. Najveći broj nezaposlenih u posmatranom periodu ima također Tuzlanski kanton, a slijede ga Kanton Sarajevo i Zeničko-dobojski kanton.

Isti trend smanjenja broja nezaposlenih imaju svi kantoni. Na nivou Federacije BiH pad nezaposlenosti za posmatrani period je 81.651, što je u oktobru 2019. godine za 21% nego u 2015. Isti procenat smanjenja ima i Zeničko-dobojski kanton.

U 2019. godini prema podacima Službe u ZDK ukupno je novoprijavljeno 20.188 lica, od čega je 9.232 žena, dok je broj brisanih lica sa evidencije 23.571 od čega je 10.184 žena. Trend pada nezaposlenosti, odnosno većeg broja brisanih lica sa evidencije je prisutan kroz sve mjesece, osim juna, jula i avgusta kada je bio veći broj novoprijavljenih lica na evidenciju od broja brisanih sa evidencije. Od ukupnog broja brisanih lica sa evidencije njih 15.730, odnosno 66,73 %, je stupilo u radni odnos, dok su ostali brisani po drugim osnovama.

Tabela 3.2. Fluktuacija nezaposlenih na području ZDK za 2019. godinu

Mjesec/ godina	Novoprijavljene osobe koje traže posao		Broj osoba brisanih iz evidencije		Fluktuacija	
	Ukupno	Od toga žena	Ukupno	Od toga žena	Ukupno	Od toga žena
01/2019	2.024	874	2.447	1.052	-423	-178
02/2019	1.670	711	2.064	835	-394	-124
03/2019	1.589	733	2.387	976	-798	-243
04/2019	1.676	730	2.837	1.146	-1.161	-416
05/2019	1.514	640	2.258	916	-744	-276
06/2019	2.559	1.134	2.122	911	437	223
07/2019	2.504	1.209	2.367	942	137	267
08/2019	2.140	1.053	1.921	815	219	238
09/2019	2.303	1.111	2.639	1.353	-336	-242
10/2019	2.209	1.037	2.529	1.238	-320	-201
Ukupno	20.188	9.232	23.571	10.184	-3.383	-952

U 2019. godini ukupno je na evidenciju nezaposlenih prijavljeno 20.188 osoba od čega po prestanku radnog odnosa 13.781 osoba. Kao posljedica stečaja, likvidacije i prestrukturiranja firmi bez posla je ostalo 299 osoba, a 2.227 su proglašeni tehnološkim viškom.

Grafikon 3.1. Prijavljeni na evidenciju po prestanku radnog odnosa u 2019. godini

Posmatrajući period 2017.-2019. godina može se zaključiti da je stopa nezaposlenosti u odnosu na radno aktivno stanovništvo u konstantnom opadanju. Prosječan pad stope nezaposlenosti po godinama je 2%. Iz tabele 3.3., prema dostavljenim podacima od strane JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona je vidljivo da je u 2019. godini bilo oscilacija u broju zaposlenih. U mjesecu avgustu je došlo do smanjenja broja zaposlenih, dok je istovremeno zabilježen porast broja nezaposlenih. U odnosu na decembar 2017. godine, postotak nezaposlenih u oktobru 2019. godine je smanjen za 4%.

Napomena: u prethodnom poglavlju koje se odnosi na strukturu tržišta rada i zaposlenost, za prethodne godine su korišteni podaci Federalnog zavoda za statistiku, odnosno korišten je podatak

prosječnog broja zaposlenih.

Tabela 3.3.: Pregled zaposlenosti i nezaposlenosti

Mjesec	Zaposleni	Nezaposleni	Radno aktivno stanovništvo	% nezaposlenosti u radno aktivnom stanovništvu
decembar 2017.	84.306	61.801	146.107	42%
decembar 2018.	86.182	58.577	144.759	40%
Januar 2019.	86.613	58.063	144.676	40%
Februar 2019.	86.879	57.701	144.580	40%
Mart 2019.	87.252	56.920	144.172	39%
April 2019.	87.861	55.768	143.629	39%
Maj 2019.	87.929	54.787	142.716	38%
Juni 2019.	88.147	55.278	143.425	39%
Juli 2019.	88.162	55.467	143.629	39%
Avgust 2019.	87.413	55.576	142.989	39%
Septembar 2019.	87.777	55.175	142.952	39%
Oktobar 2019.	88.621	54.662	143.283	38%

U oktobru 2019. godine na području Zeničko-dobojskog kantona na evidenciji nezaposlenih najveći broj je kvalifikovane radne snage i to 19.831, dok je nekvalifikovanih 16.332. S obzirom da nekvalifikovana radna snaga ulazi u teško zapošljivu skupinu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona podržava projekte prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog osposobljavanja, te je u oformljeno i Vijeće za obrazovanje odraslih gdje se poduzumaju koraci ka izradi sistemskih rješenja za obrazovanje i prekvalifikaciju osoba iz teško zapošljivih skupina, a u skladu sa stvarnim potrebama na tržištu rada.

Kada se govori o teritorijalnoj nezaposlenosti, najveći broj registrovane nezaposlenosti je na području grada Zenice, gdje je od 18.285 osoba najviše nezaposlenih sa KV stručnom spremom 6.449 osoba, 4.907 osoba je NKV i 4.787 sa srednjom stručnom spremom. Najmanji broj nezaposlenih je na području općine Usora, njih 590.

Tabela 3.4. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih po općinama – oktobar 2019. godine

GRAD/OPĆINA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	
Breza	125	10	585	1	2	484	32	361	1.600
Doboj-Jug	27	1	151	0	2	247	12	225	665
Kakanj	484	28	1.358	0	24	2.281	147	1.596	5.918
Maglaj	149	10	667	0	9	1.276	119	1.601	3.831
Olovo	82	3	472	0	3	373	8	497	1.438
Tešanj	249	18	1.079	6	35	2.056	168	1.850	5.461
Usora	18	1	97	0	2	259	12	201	590
Vareš	44	2	258	7	3	286	15	265	880
Visoko	406	36	1.376	0	12	2.418	36	1.782	6.066
Zavidovići	293	19	1.457	1	14	2.215	131	1.740	5.870
Zenica	1.181	110	4.787	85	150	6.449	616	4.907	18.285
Žepče	129	15	913	0	12	1.487	195	1.307	4.058
UKUPNO	3.187	253	13.200	100	268	19.831	1.491	16.332	54.662

Tabela 3.5. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih po općinama – oktobar 2019. godine

Stepen stručnog obrazovanja	2017. godina		2018. godina		10.2019. godina	
	(stanje 31.12.)		(stanje 31.12.)			
	NO	% Udio	NO	% Udio	NO	% Udio
Doktori nauka (VSS-3)	3	0%	2	0%	4	0%
Magistri (VSS-2)	381	1%	427	1%	385	1%
Visoko stručno obrazovanje (VSS-1)	2.970	5%	2.977	5%	2.798	5%
Više stručno obrazovanje (VŠ)	303	0%	273	0%	253	0%
Srednje stručno obrazovanje (SSS)	14.459	23%	13.906	24%	13.200	24%
Niže stručno obrazovanje (NSS)	141	0%	121	0%	100	0%
Visokokvalifikovani radnik (VKV)	344	1%	314	0%	268	0%
Kvalifikovani radnik (KV)	23.139	37%	21.606	37%	19.831	36%
Priučeni-polukvalifikovan radnik (PK)	1.784	3%	1.627	3%	1.491	4%
Nekvalifikovani radnik (NK)	18.277	30%	17.324	30%	16.332	30%
UKUPNO	61.801	100%	58.577		54.662	

Posmatrajući 2017. godinu i oktobar 2019. godine udjeli kvalifikacionih struktura se nisu bitnije mijenjali, odnosno broj nezaposlenih po svim kvalifikacionim strukturama se smanjivao srazmjerno smanjenju ukupnog broja nezaposlenih. Osobe sa srednjom stručnom spremom su imale sporiji pad broja nezaposlenih u odnosu na ostale kvalifikacione skupine.

Broj nezaposlenih koji prvi put traže zaposlenje u oktobru 2019. godini je bio 21.450 osoba od čega je 14.983 žena. Najbrojnije su osobe sa NKV strukom (8.666 osoba), KV (6.105 osoba) i završenom srednjom školom SSS (4.757 osoba). Zbog navedenog strateški cilj programa rada Ministarstva i u 2020. godini će biti usmjeren na aktivnosti kojima se stvara ambijenta za zapošljavanje mladih nezaposlenih osoba, a naročito na aktivnosti sufinansiranja prvog zapošljavanja, koliko to bude finansijski dopustivo, s obzirom da je još uvijek aktuelna implementacija Programa sufinansiranja zapošljavanja iz 2018./2019. godine, te je završetak istog planiran za mart/april 2020. godine.

Neophodno je i zajedničko djelovanje svih institucija da se primjenom Zakona o obrazovanju odraslih u Zeničko-dobojskom kantonu omogući obrazovanje, stručno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija i specijalizacija u okviru brojnih zanimanja, što će u konačnici poboljšati i strukturu nezaposlenih osoba u pogledu stručne spreme.

Tabela 3.6. Broj nezaposlenih osoba koji prvi put traže zaposlenje u 2019. godina

Mjesec	Ukupno	od toga žena	PO STEPENU STRUČNOG OBRAZOVANJA							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
Januar	22.803	15.742	1.449	32	5.030	39	10	6.562	474	9.207
Februar	22.504	15.616	1.422	31	4.926	34	10	6.473	471	9.137
Mart	22.182	15.472	1.377	31	4.832	34	9	6.343	467	9.089
April	21.700	15.222	1.311	29	4.651	34	9	6.185	464	9.017
Maj	21.276	15.013	1.278	28	4.492	32	9	6.034	462	8.941
Juni	21.754	15.193	1.260	27	4.942	34	10	6.132	461	8.888
Juli	21.977	15.314	1.327	26	5.013	34	10	6.265	462	8.840
Avgust	21.814	15.231	1.341	26	4.934	33	9	6.245	457	8.769
Septembar	21.768	15.189	1.355	26	4.920	32	8	6.223	457	8.747
Oktobar	21.450	14.983	1.402	25	4.757	32	8	6.105	455	8.666

U tabeli 3.7. i grafikonu 3.2. dat je pregled nezaposlenih osoba u odnosu na starosnu i spolnu strukturu za 2017., 2018., i oktobar 2019. godine. Uočljivo je da je veliki broj nezaposlenih osoba u dobnoj granici od 19 do 55 godina starosti, odnosno u dobi najveće radne aktivnosti.

U oktobru 2019. godine broj mladih nezaposlenih osoba u skupini od 19-34 godine starosti je 15.238 osoba ili 28% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih u ovom periodu. Broj nezaposlenih žena u oktobru 2019. godine u odnosu na 2018. godinu smanjio se za 1.252 osobe.

Veliki broj nezaposlenih osoba je u dobnoj granici od 50-65 godina, njih 20.776 osoba, dakle teže zapošljive kategorije. Zbog ovih podataka neohodno je pokrenuti nove projekte zapošljavanja teško zapošljivih kategorija.

Tabela 3.7. Pregled nezaposlenih osoba, u odnosu na starosnu i spolnu strukturu

Godine starosti	Spol	2017. godina		2018. godina		10.2019. godina	
		NO	Index	NO	Index	NO	Index
od 15-19 god.	Svega	915	1%	865	1%	784	1%
	Žena	466	1%	414	1%	363	1%
od 19-24 god.	Svega	9.577	15%	8.871	15%	8.061	15%
	Žena	5.023	15%	4.966	15%	4.685	15%
od 25-29 god.	Svega	4.821	8%	4.038	7%	3.306	6%
	Žena	2.955	9%	2.593	8%	2.172	7%
od 30-34 god.	Svega	4.606	7%	4.263	7%	3.871	7%
	Žena	2.906	9%	2.755	8%	2.623	8%
od 35-39 god.	Svega	7.228	12%	6.654	11%	6.222	11%
	Žena	4.553	13%	4.415	13%	4.260	13%
od 40-44 god.	Svega	6.652	11%	6.312	11%	5.790	11%
	Žena	3.785	11%	3.798	11%	3.655	11%
od 45-49 god.	Svega	6.897	11%	6.460	11%	5.852	11%
	Žena	3.783	11%	3.644	11%	3.437	11%
od 50-54 god.	Svega	6.577	11%	6.296	11%	5.925	11%
	Žena	3.565	10%	3.504	10%	3.477	11%
od 55-59 god.	Svega	7.289	12%	7.143	12%	6.622	12%
	Žena	3.775	11%	3.789	11%	3.599	11%
Preko 60 god.	Svega	7.239	12%	7.675	13%	8.229	15%
	Žena	3.161	9%	3.518	11%	3.873	12%
Ukupno	Svega	61.801	100%	58.577	100%	54.662	100%
	Žena	33.972	100%	33.396	100%	32.144	100%

Grafikon 3.2. Nezaposlene osobe u odnosu na starosnu strukturu 2017. -10/2019 godine

Tabela br. 3.8. Pregled nezaposlenih osoba u oktobru 2018. godine u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja i starosnu strukturu

Dužina čekanja zaposlenja	Spol	Starosna struktura												Ukupno
		15-18 god	19-20 god	21-24 god	25-27 god	28-30 god	31-35 god	36-40 god	41-45 god	46-50 god	51-55 god	56-60 god	61-65 god	
Do godine	Ukupno	621	1.161	729	305	154	137	105	117	91	106	150	63	3.739
	Žena	257	556	488	209	100	87	70	82	70	47	50	22	2.038
1-2 godine	Ukupno	83	863	552	232	112	87	84	94	81	143	179	66	2.576
	Žena	58	447	366	164	75	65	55	75	60	61	76	17	1.519
2-3 godine	Ukupno	60	318	795	244	167	101	80	90	117	278	234	61	2.545
	Žena	36	161	468	184	124	75	55	63	59	121	74	22	1.442
3-4 godine	Ukupno	20	55	845	172	150	103	70	63	86	98	85	35	1.782
	Žena	12	38	485	125	98	76	47	52	60	40	39	15	1.087
4-5 godina	Ukupno	0	43	1.006	162	218	107	71	79	79	106	95	39	2.005
	Žena	0	29	621	115	153	78	50	60	59	64	49	13	1.291
5-8 godina	Ukupno	0	16	1.581	1.087	513	482	207	255	221	311	313	135	5.121
	Žena	0	10	939	651	386	361	151	193	165	175	152	51	3.234
8-10 godina	Ukupno	0	0	96	951	652	471	233	144	144	208	178	106	3.183
	Žena	0	0	76	603	427	352	163	97	84	108	94	44	2.048
10-15 godina	Ukupno	0	0	0	153	1.901	3.138	1.372	1.167	1.110	1.341	1.296	545	12.023
	Žena	0	0	0	121	1.257	2.049	880	727	704	770	721	253	7.482
15 godina i više	Ukupno	0	0	1	0	4	1.596	3.568	3.843	3.996	4.031	3.237	1.412	21.688
	Žena	0	0	1	0	3	1.117	2.184	2.088	2.216	2.213	1.518	663	12.003
Ukupno	Ukupno	784	2.456	5.605	3.306	3.871	6.222	5.790	5.852	5.925	6.622	5.767	2.462	54.662
	Žena	363	1.241	3.444	2.172	2.623	4.260	3.655	3.437	3.477	3.599	2.773	1.100	32.144

Na osnovu uvida u prethodnu tabelu, uočava se sljedeće:

Posmatrano po svim starosnim skupinama: do godinu dana posao traži 3.739 osoba ili 6,84% nezaposlenih osoba, od 1 do 2 godine 4,66%, od 2 do 3 godine 3,26%, od 3 do 4 godina 3,67%, od 4 do 5 godina 3,92%, od 5 do 8 godina 9,37%, od 8 do 10 godina 6,5,82%, od 10 do 15 godina 22% i preko 15 godina 39,68%.

Ukupno 33.711 osoba traži zaposlenje duže od 8 godina, što ih čini teško zapošljivom kategorijom, a od toga broja njih 19.485 je žena.

20.087 osoba, starosti preko 36 godina je nezaposleno duže od 15 godina, od čega je 54,18% žena, a 12.023 osoba se nalazi na evidenciji nezaposlenih od 10 do 15 godina.

Zbog navedene činjenice o starosnoj strukturi i vremenu provedenom na evidenciji nezaposlenih u Službi, neophodna je kontinuirana edukacija i unapređenje znanja o novim tehnološkim dostignućima, savremenim proizvodnim procesima, kao i vještinama koje se traže na tržištu rada, jer sa dužim vremenom provedenim na evidenciji nezaposlenih gube na kvalitetu znanja i kvalitetu postojećih vještina.

Prema starosnoj strukturi najviše nezaposlenih osoba je u dobi od 51-55 godina, i to 6.622 osoba, od čega je 3.599 žena, potom od 31-35 godina 6.222 osobe, od čega 4.260 žena.

Iz pregleda nezaposlenih osoba u odnosu na dužinu čekanja zaposlenja uočljivo je da je nezaposlenost u Zeničko-dobojskom kantonu dugoročnog (strukturnog) karaktera, jer 93,16% nezaposlenih na evidenciji nezaposlenih se nalazi duže od 12 mjeseci.

Grafikon 3.3. Nezaposlene osobe u odnosu na dužinu čekanja na zaposlenje 2019 godine

Tabela br. 3.9. Pregled nezaposlenih osoba koje su novoprijavljene, brisane sa evidencija i zaposlene uz posredovanje službe ZE-DO kantona

Godina	Obilježje		Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Magla j	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidović	Zenica	Žepče	UKUPNO
2017.	od 1.1.2017. do 31.12.2017.	novoprijavljeni	668	317	2.421	1.346	545	2.696	133	393	2.292	2.814	6.852	1.537	22.014
		brisani	763	418	2.684	1.813	556	3.763	248	485	2.773	2.879	8.527	1.858	26.767
		zaposleni	563	306	1.979	1.390	191	2.904	103	340	2.037	1.999	6.322	1.290	19.424
	Ukupno NO		1.735	757	6.441	4.350	1.644	6.111	709	1.091	6.738	7.027	20.541	4.657	61.801
	Zdravstvena zaštita		1.381	522	4.470	2.562	1.362	4.628	490	890	5.673	5.578	17.270	3.877	48.703
2018.	od 1.1.2018. do 31.10.2018.	novoprijavljeni	721	389	2.440	1.518	529	3.099	180	419	2.645	2.511	7.802	1.613	23.866
		brisani	782	394	2.759	1.687	633	3.389	222	487	2.984	2.922	8.639	1.689	26.587
		zaposleni	557	241	1.808	1.261	170	2.583	129	321	1.960	2.092	5.999	1.103	18.224
	Ukupno NO		1.645	732	6.075	4.134	1.513	5.803	663	1.005	6.342	6.503	19.674	4.488	58.577
	Zdravstvena zaštita		1.310	534	4.217	2.607	1.291	4.482	459	809	5.397	5.125	16.739	3.741	46.711
10.2019.	od 1.1.2019. do 31.10.2019.	novoprijavljeni	588	310	2.125	1.351	433	2.663	147	335	2.320	1.967	6.735	1.232	20.206
		brisani	626	366	2.220	1.590	507	2.951	218	453	2.530	2.507	7.980	1.623	23.571
		zaposleni	448	187	1.451	1.152	167	2.031	103	298	1.712	1.631	5.480	923	15.583
	Ukupno NO		1.600	665	5.918	3.831	1.438	5.461	590	880	6.066	5.870	18.285	4.058	54.662
	Zdravstvena zaštita		1.267	483	4.052	2.502	1.221	4.285	407	704	5.167	4.643	15.530	3.395	43.656

U tabeli br. 3.9. dat je pregled novoprijavljenih nezaposlenih osoba, brisanih osoba sa evidencije, te zaposlenih osoba, sa osvrtom na podatke o ostvarivanju zdravstvene zaštite službeno registrovanih nezaposlenih osoba.

U 2019. godini do oktobra mjeseca, broj brisanih iz evidencije nezaposlenih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu je iznosio 23.571 od čega je brisano zbog zaposlenja 15.583. Najveći broj brisanih zbog zaposlenja je u Zenici 5.480 osoba i Tešnju 2.031, a najmanji u Usori 103 osoba i Olovu 167 osoba.

Učešće korisnika prava na zdravstveno osiguranje u ukupnom broju nezaposlenih osoba u 2017. godini je sa 78,69% (49.081 osoba), u 2018. godini sa 79,74% (46.711 osoba), a do kraja oktobra mjeseca 2019. godine 79,87 % (43,656 osoba). Prema datim podacima uočava se veliki broj osoba koje ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu putem Službe za zapošljavanje. Iz ovoga je vidljivo da Služba za zapošljavanje veliki dio svojih resursa, kako materijalnih tako i ljudskih, koristi za regulisanje prava iz zdravstvenog osiguranja nezaposlenih osoba. Stoga je neophodno što hitnije donijeti propise kako bi se administriranje zdravstvene zaštite nezaposlenih osoba izmjestilo iz ovog resora, kako bi Služba svoje kapacitete usmjerila na vršenje osnovne djelatnosti, a to je posredovanje u zapošljavanju.

Kada je riječ o posebnim kategorijama nezaposlenih osoba, u periodu 2017. godina do oktobra 2019. godine, evidentirano je smanjenje ukupnog broja nezaposlenih demobilisanih boraca, ratnih vojnih invalida i članova njihovih porodica.

Ukupan broj demobilisanih boraca evidentiranih u Službi je za 1.492 osobe manji (odnosno 16,74%) u oktobru 2019. godine u odnosu na decembar 2017. godine, broj RVI se smanjio za 7,7%, broj evidentiranih nezaposlenih osoba članova porodica poginulih boraca u oktobru 2019. godine je 580 osoba, te je evidentirano smanjenje za 21% u odnosu na 2017. godinu.

Najveći broj demobilisanih boraca nalazi se na području grada Zenice, 2.133 osobe, općine Tešanj 1.081, te Visokog 917 osoba. Ratni vojni invalidi su najzastupljeniji na području grada Zenica i općine Zavidovići.

S druge strane, broj ostalih invalida je u blagom porastu kroz 2018. i 2019. godinu, te ih je najviše u Zenici i to 348 osoba, zatim u Žepču 97, u Zavidovićima i Maglaju po 93.

Smanjenje broja nezaposlenih osoba koji su pripadnici ranjivih skupina je djelimično i rezultat programa sufinansiranja zapošljavanja koju su sufinansirani od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Federalnog zavoda za zapošljavanje kada je riječ o boračkoj populaciji. Također, Federalni zavod za zapošljavanje kontinuirano sufinansira i ostale ranjive kategorije kao što su pripadnici romske populacije, dugoročno nezaposleni, programi sufinansiranja zapošljavanja žena i slično. Pored posebnih programa, i za sve ostale programe postoji prednost prilikom zapošljavanja pripadnika ranjivih kategorija.

Tabela 3.10. Pregled nezaposlenih osoba prema podacima Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa oktobrom 2019. godine

RB	Aplikacija - obilježje	Godina	UKUPNO	Zenica	Breza	Doboj-Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Žepče
1	Ukupan broj osoba koja traže zaposlenje	2017.	61.801	20.541	1.735	757	6.441	4.350	1.644	6.111	709	1.091	6.738	7.027	4.657
		2018.	58.577	19.674	1.645	732	6.075	4.134	1.513	5.803	663	1.005	6.342	6.503	4.488
		10.2019.	54.662	18.285	1.600	665	5.918	3.831	1.438	5.461	590	880	6.066	5.870	4.058
2	Demobilisana osoba	2017.	8.913	2.530	179	156	541	763	167	1.325	188	246	1.115	903	800
		2018.	8.192	2.379	170	144	497	698	167	1.177	172	221	977	840	750
		10.2019.	7.421	2.133	171	119	439	634	154	1.081	158	180	917	760	675
3	Broj nezaposlenih - RVI	2017.	662	184	11	12	38	80	11	79	10	15	55	107	60
		2018.	639	178	12	10	34	80	11	64	11	15	56	101	67
		10.2019.	611	164	12	9	35	73	13	65	10	11	53	101	65
4	Broj evidentiranih nezaposlenih osoba članova porodica poginulih boraca	2017.	735	227	23	6	96	2	10	54	7	5	91	19	195
		2018.	647	193	19	4	72	1	8	47	7	4	92	18	182
		10.2019.	580	162	18	0	76	1	8	33	5	0	83	18	176
5	Broj evidentiranih nezaposlenih osoba ostalih invalida	2017.	897	354	27	7	88	91	3	93	6	19	43	60	106
		2018.	903	348	29	7	81	102	3	83	6	20	46	75	103
		10.2019.	920	348	28	9	80	93	4	89	6	20	53	93	97
6	Ostala nezaposlena osoba	2017.	50.594	17.246	1.495	576	5.678	3.414	1.453	4.560	498	806	5.434	5.938	3.496
		2018.	48.196	16.576	1.415	567	5.391	3.253	1.324	4.432	467	745	5.171	5.469	3.386
		10.2019.	45.130	15.478	1.371	528	5.288	3.030	1.259	4.193	411	669	4.960	4.898	3.045

Tabela 5.10. Nezaposlene osobe na evidenciji - najbrojnija zanimanja po stručnoj spremi za oktobar 2018. godine

VSS	Ukup no	Žen a	VŠS	Ukup no	Žen a	SSS	Ukup no	Žen a	KV i VKV	Ukup no	Žen a
Pravnik	498	368	Ekonomista	88	62	Ekonomski tehničar	2371	1940	Prodavač	3231	2854
Ekonomista	406	283	Pravnik	35	24	Maturant gimnazije	1860	1346	Frizer	1947	1861
Mašinski inženjer	153	58	Učitelj predškolske djece	14	13	Mašinski tehničar	1048	450	Bravar	1253	46
Profesor engleskog jezika	112	86	Mašinski inženjer	10	3	Medicinska sestra	989	754	Kuhar	1029	836
Profesor bosanskog jezika	97	89	Građevinski inženjer	9	7	Tekstilni tehničar	425	367	Automehaničar	860	12

Najbrojnija zanimanja osoba koje se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba sa VSS i VŠS stručnom spremom i dalje prevladavaju pravnici i ekonomisti. Kod osoba sa SSS stručnom spremom najbrojniji su ekonomski tehničari i maturanti gimnazije, a kod osoba sa KV i VKV dominiraju prodavači kojih je 3.560.

Fluktuacija radne snage

Tabela 3.12. Broj zaposlenih osoba u inostranstvu sa evidencije Službe

Mjesec/godina	Broj zaposlenih osoba u inostranstvu sa evidencije Službe
01/2019	145
02/2019	150
03/2019	140
04/2019	216
05/2019	259
06/2019	213
07/2019	188
08/2019	113
09/2019	95
10/2019	91
Ukupno	1610

U posljednjem periodu evidentan je trend na iseljavanju radno sposobnog stanovništva. U 2019. godini je sa područja Zeničko-dobojskog kantona u inostranstvu zaposleno 1.610 osoba sa evidencije nezaposlenih. Ovaj podatak se se odnosi na lica koja su prije zaposlenja u inostranstvu bila na evidenciji za zapošljavanje. Tačan broj stvarno iseljenih

se ne može utvrditi s obzirom da postoji i određen broj lica koja odlaze iz radnog odnosa, odnosno lica koja nisu bila na evidenciji Službe.

4. AKTIVNOSTI USMJERENE NA SUZBIJANJU SIVE EKONOMIJE I RADA NA CRNO

Pojam „siva ekonomija“ kao široka ekonomska kategorija koja u sebe uključuje sve moguće pojavne oblike sivog tržišta, prije svega podrazumjeva zapošljavanje radne snage suprotno zakonu (rad na crno), neplaćanje poreza i doprinosa za zaposlene, izbjegavanje plaćanja poreza na promet i carina na kupljenu ili uvezenu robu, različite oblike nelojalne konkurencije, dodjeljivanje poslova i nabavku roba mimo zakonske procedure, neplaćanje kupljene robe u zakonskim rokovima i sl.

Sa stanovišta politike zapošljavanja, siva ekonomija ostavlja dugoročne posljedice na ekonomski i privredni razvoj regija i zemlje kao cjeline, ali i na radno sposobno stanovništvo koje se ne može legalno zaposliti. Posljedica toga je da ogromni kapital uložen u obrazovanje tog stanovništva propada, te se na indirektan način stvaraju socijalni slučajevi.

„Rad na crno“ i dalje ostaje objektivni problem, koji dovodi do pojave nelojalne konkurencije među poslodavcima, negativno utiče na prikupljanje sredstava u fondove, a ono što je takođe bitno jeste da zbog „rada na crno“ imamo i nerealne statističke podatke na osnovu kojih je potrebno planirati politike i pravce djelovanja.

JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona po preuzimanju spiskova osoba zatečenih u radu „na crno“ od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove radi na brisanju pomenutih osoba sa evidencije, ukoliko se nalaze na evidenciji nezaposlenih.

Uvidom u spisak poslodavaca kod kojih je evidentiran „rad na crno“ uočljivo je da su to uglavnom poslodavci koji se bave uslužnom djelatnošću (trgovina, ugostiteljstvo).

Po dostavljanju spiskova osoba radno angažovanih suprotno zakonu (rad „na crno“), od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu člana 3. stav 3. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine FBiH", br. 41/01, 22/05 i 9/08), tokom perioda od 01.01.2019. do 31.10.2019. godine na području ZDK, izvršen je pregled kod 172 poslovnih subjekata u kojima su 324 osobe radno angažirane suprotno zakonu („na crno“).

Djelovanjem Kantonalne uprave za inspekcijske poslove zaposleno je 60 osoba, dok je sa evidencije Službe/biroa brisano 80 osoba.

5. AKTIVNE I PASIVNE MJERE ZAPOŠLJAVANJA

I. POTICAJI I AKTIVNOSTI NA SVIM NIVOIMA VLASTI KOJI UTIČU NA STANJE U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku je prikupilo značajan broj podataka koji se odnose na sufinansiranje privrednih subjekata u smislu davanja poticajnih sredstava za poslovanje i zapošljavanje, kao i podatke o utrošenim sredstvima u cilju zapošljavanja i samozapošljavanja, a koji se ne realizuju putem JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.

Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

U 2018. i 2019. godini Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta je odobrilo značajna finansijska sredstva za korisnike sa područja Zeničko-dobojskog kantona a koja su u direktnoj ili indirektnoj vezi sa zapošljavanjem.

U 2018. godini je odobreno 705.703,06 KM i to za 26 obrta, 1 zadrugu i 1 starački dom ukupni iznos od 173.129,47 KM, za 33 pravna osoba/d.o.o ukupan iznos od 534.573,59 KM.

U 2019. godini je odobreno 902.951,03 KM i to za 34 obrta, 1 zadrugu i 1 starački dom ukupan iznos od 167.373,10 KM, za 46 pravnih lica/d.o.o ukupan iznos od 735.577,93 KM.

Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona

U 2019. godini su objavljena dva javna poziva:

1. Programom subvencioniranja troškova kod pokretanja poslovnih ideja i registracije privrednih subjekata u 2019. godini potpisani su ugovori sa deset korisnika podsticaja za što je ovo ministarstvo izdvojilo 100.000 KM (osam fizičkih osoba i dva obrta) Odobrena sredstva se mogu utrošiti za troškove registracije biznisa, nabavku proizvodnih mašina i opreme neophodne pri otpočinjanju poslovanja te opremanje i rekonstrukciju prostora.

Ministarstvo za privredu ovaj program provodi u saradnji s Regionalnom razvojnom agencijom za centralnu BiH - REZ. Obaveza resornog ministarstva je da osigura finansijsku, tehničku i savjetodavnu podršku potrebnu tokom implementacije projekta, te da nadgleda procese implementacije mjera i registracije preduzeća od strane nagrađenih aplikanata. Obaveza REZ agencije je da obezbijedi stručnu mentorsku podršku u prvih šest mjeseci u ukupnom trajanju od pet dana po aplikantu, kako bi se odgovorilo na povećan rizik poslovanja i uticalo na održivost registrovanih biznisa.

2. Javnim pozivom za odobravanje i dodjelu finansijskih sredstava namijenjenih programu podrške konkurentnosti privrede, investiranje u opremu, obuke radne snage, promocije i sajmovi, standardi kontrola kvalitete i patenti, 45 subjekata je ispunilo uslove za dodjelu sredstava čime su stvoreni preduslovi za otvaranje 113 novih radnih mjesta.

Ministarstvo za boračka pitanja Zeničko-dobojskog kantona

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je putem Ministarstva za boračka pitanja u 2019. godini odobrila sredstva namijenjena za poticaje zapošljavanja i samozapošljavanja branilačke populacije u ukupnom iznosu od 1.149.700 KM. U 2019. godini su realizovana ukupno 3 programa:

1. Program poticaja zapošljavanja pripadnika branilačke populacije ZDK putem zapošljavanja u pravnim licima. Programom su odobrena sredstva u iznosu od 181.200 KM za 25 korisnika poticaja. Sam Program podrazumijeva smanjenje nezaposlenosti branilačke populacije s posebnim osvrtnom na rješavanje pitanja egzistencije pripadnika branilačke populacije i članova njihovih porodica, te poboljšanje ukupne socio-ekonomske slike lokalnih zajednica i kantona u cjelini. Zapošljavanje po ovom Programu traje najmanje 24 mjeseca.

2. Programom poticaja samozapošljavanja branilačke populacije ZDK odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 968.500 KM i to za:

- Program „**Prvi biznis**“ – ukupno odobrena sredstva po ovom programu su 833.000 KM, za 106 korisnika. Sredstva u iznosu od 8.000 po aplikantu su odobrena za pripadnike branilačke populacije u slučaju kada je podnosilac zahtjeva registrirao planiranu djelatnost ne ranije od 01.01.2018. godine, a najkasnije sa danom okončanja javnog poziva. Korisnik poticaja je dužan održati registraciju i izmiriti sve poreske obaveze najmanje 24 mjeseca od dana potpisivanja ugovora.

- Program „**Biznis plus**“ – ukupno odobrena sredstva u iznosu od 135.500 KM koja su

namijenjena za korisnike iz prethodnih godina za proširenje poslovanja ili zapošljavanje člana vlastitog domaćinstva koji nema prava prednosti u zapošljavanju.

Pored navedenih programa, Ministarstvo za boračka pitanja je sa Federalnim zavodom za zapošljavanje sufinansiralo Program zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida i poginulih boraca, a koje provodi JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH

Po osnovu dva javna poziva za dodjelu novčanog stimulansa za zapošljavanje osoba sa invaliditetom od 01.11.2018. godine do 31.10.2019. godine Fond je dodijelio značajna sredstva na području ZDK:

- 989.450 KM za zapošljavanje 82 osobe sa invaliditetom od kojih je 56 osoba zaposleno u privrednim društvima za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i udruženjima (pod posebnim uslovima), 19 osoba je zaposleno kod poslodavaca pod općim uslovima, te za samozapošljavanje je podržano 7 obrtnika;
- 9.000 KM je odobreno za za profesionalnu rehabilitaciju (prekvalifikaciju i dokvalifikaciju) za 2 osobe sa invaliditetom;
- 33.700 KM za održivost zaposlenosti 8 samostalnih obrtnika i
- 65.563,19 KM za 3 programa razvoja iprivrednih društava i zaštitnih radionica

Gradovi i općine sa područja Zeničko-dobojskog kantona

Grad Zenica je putem Službe za privredu i upravljanje razvojem provodila niz mjera i aktivnosti koje utiču na unapređenje privrede s ciljem podsticanja zapošljavanja i jačanja konkurentnosti obrta, mikro, malih i srednjih preduzeća na području Grada Zenica.

Budžetom Grada Zenice za 2019. godinu je predviđeno 300.000 KM za realizaciju sljedećih mjera:

- Podsticaj za razvoj postojećih obrta, mikro, malih i srednjih preduzeća;
- Podsticaj za “Moj prvi biznis u Gradu Zenica – START UP”;
- Podsticaj za jačanje i razvoj ženskog poduzetništva;
- Podsticaj za razvoj poduzetništva mladih do 35 godina.

Prioritetne oblasti svake mjere se odnose na zapošljavanje novih radnika putem subvencije poreza i doprinosa na period od 12 mjeseci i povećanje konkurentnosti putem nabavke osnovnih sredstava i opreme.

Pored navedenih mjera, Grad Zenica kroz Projekat „Dijaspora za razvoj“provodi program obuke kandidata i unapređivanje kvaliteta radne snage u metaloprerađivačkom sektoru. Ovim projektom predviđen je transfer znanja i tehnologija, a konačan rezultat projekta jeste povećanje konkurentnosti nezaposlenih osoba na lokalnom tržištu rada i povećanje stope zaposlenosti. Također, Grad Zenica putem BBI banke osigurava beskamatne kreditne linije koje imaju za cilj pružiti finansijsku podršku subjektima male privrede što u konačnici utiče na tržište rada.

Općina Maglaj je 2019. godine Javnim pozivom „Starter 2019. – Edukativni program za poboljšanje mogućnoasti samozapošljavanja“ pružila priliku potencijalnim kandidatima da putem start-up sheme treninga educira i pripremi određeni broj zainteresiranih mladih poduzetnika da pokrenu vlastite biznise. Program odabira kandidata je obuhvatao takmičenje u sticanju potrebnih znanja i vještina u poduzetništvu, pisanje vlastitih poslovnih planova, te je ta 7 najboljih dodijeljeno ukupno 21.000 KM.

Općina Kakanj kontinuirano radi na poboljšanju socijalno-ekonomskih uvjeta kao istvaranju ambijenta za nova zapošljavanja na području općine Kakanj. Iz Budžeta se svake godine izdvajaju podsticajna sredstva namijenjena privrednim subjektima koji grade nove objekte za proizvodne i poslovne namjene.

I u 2019. godini je nastavljen projekat „Pokreni svoj posao u Kaknju“ kojim je predviđeno sufinansiranje pokretanja i održavanje malih biznisa zajedno sa Vladom Zeničko-dobojskog kantona, a na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjegosoba. U 2019. godini je sufinansirano pokretanje 39 fizičkih/pravnih lica koji su registrovali djelatnost.

Svaki kandidat je podržan u smislu refundacije troškova doprinosa u obimu 100% za prvu godinu poslovanja i 50% za drugu godinu, te kroz sufinansiranje troškova pokretanja registrovane djelatnosti u iznosu od 3.000 KM.

U 2019. godini je realizovan i projekat „Sufinansiranje troškova nabavke novih mašina i druge opreme u cilju proširenja poslovanja i povećanja broja zaposlenih“ gdje je pravo na dodjelu podsticajnih sredstava ostvarilo 11 osoba/obrtnika.

U toku 2019. godine 5 poljoprivrednih proizvođača je podržano kroz refundiranje troškova obaveznih doprinosa, te 59 obrta kroz refundaciju troškova osnivanja djelatnosti.

Iz Budžeta općine Kakanj su izdvojena sredstva za finansiranje stručnog osposobljavanja 29 osoba sa završenom VSS.

Početkom 2019. godine Općinsko vijeće je usvojilo Program poticaja razvoja gospodarstva **Općine Usora** koji je obuhvatio osobe mlađe od 40 godina i žene bez obzira na starosnu dob u smislu sufinansiranja otvaranja poslovnih subjekata i za tu namjenu je izdvojeno 30.000 KM.

U toku 2019. godine **Općina Žepče** je realizovala tri javna poziva iz oblasti zapošljavanja i samozapošljavanja i to:

1. Javni poziv za dodjelu novčanih sredstava u svrhu samozapošljavanja nezaposlenih osoba sa područja općine Žepče. Za 11 korisnika je odobreno ukupno 20.000 KM

2. Javni poziv za finansiranje biznisa u saradnji sa USAID-om, iz sredstava Fonda za razvoj marginaliziranih grupa žena te je za 9 korisnica odobreno ukupno 80.000 KM.

3. Javni poziv za dodjelu poticajnih sredstava za novoosnovane subjekte male privrede, u saradnji sa MEG projektom, gdje je za 10 korisnika odobreno 30.331 KM.

Kroz projekat „Podrška razvoju start up ideja mladih, **Općina Tešanj** je u 2019. godini podržala 8 novootvorenih poslovnih subjekata kroz refundaciju troškova registracije djelatnosti, subvencioniranja dijela bruto plate, dijela troškova nabavke opreme, opremanja prostora, nabavke opreme i repromaterijala.

Kroz isti projekat je podržano i 7 postojećih start upova gdje je subvencionirana nabavka opreme kao i troškovi unapređenja znanja i vještina.

II. JU SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

1. PROGRAMI SUFINANSIRANJA ZAPOSŁJAVANJA 2019. GODINE FINANSIRANI OD STRANE FEDERALNOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Program se realizuje s ciljem zapošljavanja osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, o čuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uslova za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

Programom će se kroz različite mjere obuhvatiti sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:

- mladi dobi do 30 godina,
- žene,

Programom je predviđeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće, u zavisnosti od pojedinačne mjere.

Osnovni iznos sufinansiranja u svim mjerama se bez kumulativnog zbrajanja povećava za 10% za socijalno osjetljive kategorije nezaposlenih osoba.

Tokom 2019. godine Javni poziv za navedeni Program objavljivan je 13.03.2019., 27.05.2019., 25.09.2019., s tim da se očekuje do kraja godine još jedna objava Javnog poziva.

Navedeni Program je u potpunosti finansiran iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Raspodjelom sredstava za Zeničko-dobojski kanton je odobreno 6.938.317,77 KM.

Programom su predviđene sljedeće mjere:

Prvo radno iskustvo 2019

Cilj ove mjere je da se što većem broju mladih osoba omogući osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva u zvanju za koje su se školovale, te da se na taj način poboljša njihova konkurentnost i integracija na tržištu rada.

Sticanje prvog radnog iskustva za mlade nezaposlene osobe dobi do 30 godina, i to:

- za osobe sa srednjom stručnom spremom (III i IV stepen), uz zasnivanje radnog odnosa na period od 6 mjeseci. Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 360 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci ako su prijavljene na evidenciju nezaposlenih u FBiH prije dana podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, odnosno 390 KM ako su prijavljene na evidenciju nezaposlenih najmanje 6 mjeseci prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv;

- za osobe za višom (VI stepen) i visokom stručnom spremom (VII stepen), te osobe sa završenim prvim ciklusom po Bolonjskom procesu (180/240 ECTS) i drugim ciklusom (300 ECTS), uz zasnivanje radnog odnosa na period od 12 mjeseci. Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 420 KM za protekli mjesec u trajanju od 12 mjeseci ako su prijavljene na evidenciju nezaposlenih u FBiH prije dana podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv;

- za osobe sa završenim prvim ciklusom po Bolonjskom procesu (180/240 ECTS) i drugim ciklusom (300 ECTS) uz zasnivanje radnog odnosa na period od 12 mjeseci. Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 450 KM za protekli mjesec u trajanju od 12 mjeseci ako su prijavljene na evidenciju nezaposlenih u FBiH najmanje 6 mjeseci prije

podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv;

Prilika za sve 2019 – mogućnost produženog sufinansiranja zapošljavanja

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, na duži period, i to u trajanju od 6 ili 12 mjeseci, uz podršku poslodavcu refundiranjem $\frac{1}{2}$ subvencije nakon šestog do 12-tog mjeseca perioda sufinansiranja, i to isključivo kod poslodavaca iz privatnog sektora.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinansiranja zapošljavanja, te doprinese povećanju opće stope zaposlenosti.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira:

- iznos od 360 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci, ili
- iznos od 360 KM za protekli mjesec u trajanju od prvih 6 mjeseci i iznos od 180 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih 6 mjeseci u okviru produženog sufinansiranja (6+6).

Periodično zapošljavanje 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja uz zasnivanje radnog odnosa na period do 6 mjeseci.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 360 KM za protekli mjesec u trajanju do 6 mjeseci.

Doprinosi 500 - 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja na period od 6 mjeseci.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz poticanje poslodavaca za osiguravanje više plaće nezaposlenoj osobi/radniku, a koja podrazumijeva podršku poslodavcu isključivo u privatnom sektoru kroz refundiranje iznosa uplaćenih obaveznih doprinosa u visini od 500 KM.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 500 KM isključivo za obavezne doprinose za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci.

Javni radovi 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja, uz zasnivanje radnog odnosa na period do 4 mjeseca.

Cilj ove mjere je da se obezbijedi zapošljavanje/radno angažiranje nezaposlenih osoba sa evidencije nezaposlenih, radi ublažavanja socijalnih posljedica nezaposlenosti, motivacije za traženje posla, te integracije na tržište rada kroz vremenski ograničeni radni angažman i

društveno koristan rad (npr. zaštita i očuvanje okoliša, sanacija divljih deponija, uređenje cesta, otklanjanje posljedica elementarnih nepogoda, socijalna zaštita, pomoć starima i nemoćnim osobama, zaštita kulturnih spomenika, obrazovni programi i dr.). Zavod Poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 400 KM za protekli mjesec u trajanju do 4 mjeseca

Nova Prilika 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja nezaposlenih osoba uz zasnivanje radnog odnosa na period do 6 mjeseci, i to:

- osoba dobi 40+ prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na spol, stepen obrazovanja i period nezaposlenosti,
- osoba prijavljenih na evidenciju nezaposlenih najmanje 12 mjeseci dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na spol, dob i stepen obrazovanja,
- osoba niže kvalifikacije ili bez kvalifikacije (NSS, NK, PK) prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na spol, dob i period nezaposlenosti.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama koje su u izuzetno lošoj situaciji na tržištu rada olakša integracija i prekine dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira iznos od 450 KM za protekli mjesec u trajanju do mjeseci.

Zapošljavanje žena 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja žena, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave poslodavca na Javni poziv, bez obzira na stručnu spremu, radno iskustvo i dob, i to za osobe sa srednjom i nižom stručnom spremom na period od 6 mjeseci i zapošljavanje nezaposlenih žena više (VI stepen) i visoke stručne spreme (VII stepen), odnosno žena sa završenim prvim ciklusom po Bolonjskom procesu (180/240 ECTS) i drugim ciklusom (300 ECTS), na period od 12 mjeseci.

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim ženama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost., te doprinese povećanju stope zaposlenosti žena.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira:

- iznos od 420 KM za protekli mjesec za žene sa srednjom (III i IV stepen), i nižom stručnom spremom (NSS, NK, PK) u trajanju od 6 mjeseci, i
- iznos od 420 KM za protekli mjesec za žene sa višom (VI stepen), odnosno visokom stručnom spremom (VII stepen) u trajanju od 12 mjeseci.

Tražim poslodavca 2019

Mjera podrazumijeva sufinansiranje zapošljavanja osoba, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije preuzimanja Obrasca za traženje poslodavca TP, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja, uz zasnivanje radnog odnosa na period od 6 mjeseci ili period od 12 mjeseci.

Cilj ove mjere, koja je fokusirana na nezaposlene osobe, da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se pojača njihova motivacija i aktivnost u traženju posla, uz pomoć Obrasca za traženje poslodavca TP, čije je trajanje ograničeno do 60 dana od dana preuzimanja sa web portala Zavoda.

Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje/refundira:

- iznos od 420 KM za protekli mjesec u trajanju od 6 mjeseci, ili

- iznos od 420 KM za protekli mjesec u trajanju od prvih 6 mjeseci i ½ subvencije tj. 210 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih 6 mjeseci u okviru produženog sufinansiranja (6+6).

Služba u zajedničkim projektima 2019

Zapošljavanje i obuka za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina osoba, bez obzira na radno iskustvo, spol, dob i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih, kroz partnerstvo Službe sa poslodavcem i drugim organizacijama i institucijama.

Cilj ove mjere je podrška razvoju partnerstava Službe sa poslodavcima i drugim organizacijama i institucijama, kroz sufinansiranje zapošljavanja, obuke za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina, obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja i dr. Svako uspostavljeno partnerstvo će biti predmet odgovarajućeg sporazuma kojim će se odrediti obim, vrsta i način implementiranja istog, a na koji Zavod daje saglasnost.

Mjesečni iznos sufinansiranja zapošljavanja po osobi ne može biti veći od 450 KM.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke iz sredstava Zavoda/Službe za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina nezaposlenih osoba, bez obaveze zapošljavanja, ne može biti veći od 200 KM po osobi. Period sufinansiranja zapošljavanja može trajati najviše 12 mjeseci, a period sufinansiranja obuke može trajati najviše 4 mjeseca.

2. PROGRAM SUFINANSIRANJA SAMOZAPOŠLJAVANJA START UP 2019

Cilj Programa je poticanje nezaposlenih osoba na samozapošljavanje, pokretanje djelatnosti kao i na zapošljavanje drugih osoba sa evidencije nezaposlenih u tim djelatnostima

U Programu ne mogu učestvovati osobe koje su po Javnom pozivu iz 2016., 2017. i 2018. godine koristile poticajna sredstva iz mjera za pokretanje samostalne djelatnosti, u čijoj realizaciji su učestvovali Zavod/službe, kao ni osobe koje su odjavile djelatnost u periodu od 6 mjeseci prije objave Javnog poziva za učešće u ovom programu.

Navedeni Program je u potpunosti finansiran iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Raspodjelom sredstava ZDK je odobreno 1.541.848,39 KM.

Programom su predviđene sljedeće mjere:

Poduzetništvo za mlade 2019

Sufinansiranje samozapošljavanja mladih, dobi do 30 godina, bez obzira na spol, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će mladim, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 420 KM (mjesečno).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ).

Poduzetništvo za žene 2019

Sufinansiranje samozapošljavanja žena, bez obzira na dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni

poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva u iznosu od 420 KM (mjesečno).

Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ).

Poduzetništvo za sve 2019

Sufinansiranje samozapošljavanja osoba, bez obzira na spol, dob, radno iskustvo i stepen obrazovanja, prijavljenih na evidenciju nezaposlenih dan prije podnošenja prijave na Javni poziv, radi pokretanja i registracije obrta/privrednog društva.

Zavod za zapošljavanje će nezaposlenim osobama, tj. korisnicima sredstava, sa kojima se zaključi ugovor o sufinansiranju samozapošljavanja, bez obzira na vrstu djelatnosti, u narednih 12 mjeseci isplaćivati poticajna sredstva 390 KM (mjesečno). Osnovni iznos sufinansiranja se povećava za 10% za osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ).

3. PROGRAM „OBUKA I RAD 2019“

Program ima za cilj povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba kroz obuku kod poznatog poslodavca i obezbjeđenje prilike za zapošljavanje. Poslodavac je u obavezi da primi u radni odnos najmanje 60% osoba koje su završile obuku.

Kroz potrebe konkretnog poslodavca, ali i za otvoreno tržište rada, potiče se rješavanje problema prilagođavanja radne snage i zadovoljavanje stvarnih potreba tržišta rada. Ciljnu grupu čine nezaposlene osobe prijavljene na evidenciju Službe dan prije zaključenja ugovora o obuci između poslodavca i nezaposlene osobe, bez obzira na radno iskustvo, dob i stepen obrazovanja.

Za vrijeme trajanja obuke nezaposlena osoba i dalje ostaje prijavljena na evidenciji Službe.

Korisnici Programa su poslodavci registrovani u FBiH koji redovno izmiruju obaveze po osnovu poreza i doprinosa, te oni koji imaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa, kao i oni na koje se odnosi Zakon o finansijskoj konsolidaciji.

Programom je predviđeno sufinansiranje troškova obuke i zapošljavanja, i to:

Varijanta A

- obuke u trajanju do 3 mjeseca i zapošljavanja u trajanju od 6 mjeseci.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke je 351,60 KM po osobi. Poslodavac je u obavezi da primi u radni odnos, u trajanju od najmanje 6 mjeseci, najmanje 60% osoba koje su okončale obuku, nakon čega Zavod poslodavcu isplaćuje jednokratno iznos od 600,00 KM po osobi.

Varijanta B.

- obuke u trajanju do 3 mjeseca i zapošljavanja u trajanju od 12 mjeseci.

Mjesečni iznos sufinansiranja obuke je 351,60 KM po osobi. Poslodavac je u obavezi da primi u radni odnos u trajanju od 12 mjeseci, najmanje 60% osoba koje su završile obuku. Za osobe sa kojima poslodavac zaključi ugovor o radu, u obavezi je da ih zadrži u radnom odnosu u trajanju od najmanje 6 mjeseci, bez naknade od strane Zavoda. Nakon proteka 6 mjeseci, Zavod poslodavcu mjesečno isplaćuje / refundira iznos od 500 KM za protekli mjesec u trajanju od dodatnih 6 mjeseci za svaku osobu zaposlenu po Programu.

Za realizaciju Programa predviđena su sredstva u iznosu od 2.000.000,00 KM za područje cijele Federacije BiH. U toku je obrada podataka dostavljenih aplikacija.

4. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAPOSŁJAVANJA ROMA 2019. GODINI

Program se realizuje s ciljem sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih, posebno cijeneći njihovu socijalnu i drugu osjetljivost, a radi jačanja njihove konkurentnosti na tržištu rada i sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti.

Raspoloživa finansijska sredstva u iznosu od 407.290 KM predviđena su za podršku zapošljavanja i samozapošljavanja nezaposlenih Roma u Federaciji BiH u 2019. godini.

Ova sredstva će se usmjeriti za:

- sufinansiranje poslodavaca radi zapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih u iznosu od 6.000 KM do 16.000 KM do po jednoj osobi, u zavisnosti od stručne spremlje i dužine trajanja ugovora o radu,
- sufinansiranje samozapošljavanja Roma u iznosu od 5.000 KM po jednoj osobi, u trajanju od 12 mjeseci, plus jednokratno 800 KM na ime troškova registracije djelatnosti (nabavke sredstava za rad, opreme, repromaterijala).

Korisnici Programa su poslodavci registrirani u Federaciji BiH koji redovno izmiruju obaveze po osnovu poreza i doprinosa, te oni koji imaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa, kao i oni na koje se odnosi Zakon o finansijskoj konsolidaciji.

Korisnici bespovratnih sredstava su, također, i nezaposlene osobe prijavljene na evidenciju nezaposlenih dan prije objave Javnog poziva u Federaciji BiH i koje su na dan objave Javnog poziva na evidenciji Službe bile izjašnjene kao Romi.

Javni poziv za navedeni Program objavljen je 02.08.2019. godine i ostaje otvoren do utroška planiranih sredstava.

Prijave sa potrebnom dokumentacijom dostavljaju se neposredno ili preporučeno poštom na adresu Federalnog zavoda za zapošljavanje.

5. PROGRAM SUFINANSIRANJA ZAPOSŁJAVANJA ODGOVARAJUĆEG STRUČNOG KADRA ZA DJECU SA POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU U OSNOVNOM OBRAZOVANJU U REDOVNOJ NASTAVI U FBiH U 2019. GODINI

Program se realizuje s ciljem zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom obrazovanju u redovnoj nastavi u Federaciji BiH, radi jačanja ljudskih potencijala u svrhu poboljšanja obrazovnog procesa u javnim ustanovama osnovnog obrazovanja. Navedeni Program je u potpunosti finansiran iz sredstava Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Program se odnosi na osobe prijavljene na evidencije nezaposlenih prije zaključenja Sporazuma o međusobnoj saradnji u realizaciji Programa. Korisnici Programa su nadležna ministarstva/javne ustanove osnovnog obrazovanja i nezaposlene osobe utvrđene ciljnom grupom. Programom je određeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće u iznosu do 600 KM mjesečno po osobi.

U ZDK ukupno 16 osoba je uzelo učešće u programu. Raspodjelom predviđenih sredstava ZDK pripalo je 85.482,96 KM.

Pregled realizovanih programa/mjera sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja po javnim pozivima u 2019. godini

Naziv programa/mjere	Finansiran od	Utrošeno sredstava u KM	Broj zaposlenih osoba
Prvo radno iskustvo	Federalnog zavoda za zapošljavanje (FZZZ)	376.092,00	86
Prilika za sve - mogućnost produženog sufinansiranja zapošljavanja	FZZZ	2.329.992,00	804
Periodično zapošljavanje	FZZZ	508.608,00	248
Doprinos 500	FZZZ	30.300,00	17
Javni radovi	FZZZ	32.020,00	21
Nova Prilika		151.680,00	56
Zapošljavanje žena	FZZZ	740.376,00	234
Tražim poslodavca	FZZZ	493.543,00	141
Služba u zajedničkim projektima	FZZZ	1.040.747,67	250
Program sufinansiranja samozapošljavanja „Start up“ (poduzetništvo za mlade, za žene, za sve i druga prilika)	FZZZ	1.148.208,00	237
Program „obuka i rad“	FZZZ	Obrada pristiglih aplikacija	0
Program sufinansiranja zapošljavanja Roma Program sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca	Vijeća ministara BiH	Obrada pristiglih aplikacija	0
Program sufinans. zapošljav. odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa potešk. u razvoju u osn. obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH	FZZZ	85.482,96,00	16
U K U P N O:		6.937.049,63	2.110

Pregled realizovanih programa/mjera sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja po javnim pozivima u 2018. godini

Naziv programa/mjere	Finansiran od	Utrošeno sredstava u KM	Broj zaposlenih osoba
Prvo radno iskustvo	Federalnog zavoda za zapošljavanje (FZZZ)	448.452,00	124
Prilika za sve - mogućnost produženog sufinansiranja zapošljavanja	FZZZ	2.386.633,70	1.015
Periodično zapošljavanje	FZZZ	530.640,00	268
Doprinos 500	FZZZ	69.000,00	23
Javni radovi	FZZZ	56.862,00	51
Zapošljavanje žena	FZZZ	706.222,00	240
Tražim poslodavca	FZZZ	234.000,00	68
Program sufinansiranja samozapošljavanja „Start up“ (poduzetništvo za mlade, za žene i za sve)	FZZZ	1.036.160	246
Služba u zajedničkim projektima	FZZZ	644.650,00	190
Program sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca	Vlada ZDK (100.000 KM) FZZZ (90.000 KM)	150.220,00	28
Program sufinansiranja zapošljavanja Roma	Vijeća ministara BiH	249.000,00	42
Program Obukom do zaposlenja	FZZZ	24.676,80	13

Program sufinansiranja zapošljavanja VSS, VŠS, SSS i KV mladih osoba bez radnog iskustva u 2018./2019. godini	Vlada ZDK	599.834,98	206
Program sufinansiranja zapošljavanja odgov.stručnog kadra za djecu sa potešk. u razvoju u osnovn. obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH	FZZZ	85.482,96	16
Programa sufinansiranja zapošljavanja u javnim univerzitetima/sveučilištima u Federaciji BiH	FZZZ	0	0
U K U P N O:		7.221.834,44	2.530

Pregled realizovanih programa/mjera sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja po javnim pozivima u 2017. godini

Naziv programa/mjere	Finansiran od	Utrošeno sredstava u KM	Broj zaposlenih osoba
Prvo radno iskustvo - Jačanje konkurentnosti na tržištu rada	Federalnog zavoda za zapošljavanje (FZZZ)	611.676,00	177
Vaučer za posao	FZZZ	1.178.400,00	491
Periodično zapošljavanje	FZZZ	829.620,00	419
Javni radovi	FZZZ	21.600,00	25
Program pripreme za rad - obukom do zaposlenja	FZZZ	112.468,00	62
Program sufinansiranja samozapošljavanja „Start up“	FZZZ	447.760,00	120
<i>Program zapošljavanja Roma</i>	Vijeća ministara BiH	90.000	15
Program sufinansiranja samozapošljavanja i zapošljavanja u oblasti poljoprivrede	FZZZ 50% i 50% Federalno minist.poljopr.vod. i šumarstva	124.465,24	31
Program sufinansiranja zapošljavanja djece šehida i poginulih boraca	FZZZ 175.000 KM Vlada ZDK 100.000 KM	266.280,00	52
Program sufinansiranja zapošljavanja odgovarajućeg stručnog kadra za djecu sa poteškoćama u razvoju u osnovnom obrazovanju u redovnoj nastavi u FBiH	FZZZ	67.200	16
Programa sufinansiranja zapošljavanja u javnim univerzitetima/sveučilištima u Federaciji BiH	FZZZ	0	0
Prvo radno iskustvo - Jačanje konkurentnosti na tržištu rada PLUS	FZZZ	378.738,00	102
Vaučer za posao PLUS	FZZZ	343.200,00	169
Periodično zapošljavanje PLUS	FZZZ	835.560,00	422
Javni radovi PLUS	FZZZ	14.000,00	15
Program sufinansiranja samozapošljavanja „Start up“ PLUS	FZZZ	427.245,00	111
U K U P N O:		5.748.212,24	2.227

Pasivne mjere (2017, 2018. i do 31.10.2019)

Odredbom člana 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj

sigurnosti nezaposlenih osoba propisano je: "Penzijsko i invalidsko osiguranje osigurava se nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju tri godine penzijskog staža do sticanja uvjeta za starosnu penziju, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju".

Služba za zapošljavanje u skladu sa važećim propisima Zakona o PIO-u i u vezi sa čl 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba vrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje:

- nezaposlenim osobama uredno prijavljenim na evidenciju Službe, a koje su prethodno u nadležnom općinskom Birou rada podnijele zahtjev za dokup staža, s tim da je isti podnesen prije navršenih 65. godina starosti,

- uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje vrši se do tri godine, a u skladu sa važećim odredbama Zakona PIO-u, odnosno osobe koje podnose zahtjev za dokup staža treba da sa uplatom doprinosa za PIO-e ispunje uvjete za penzionisanje, odnosno trebalo bi da u trenutku podnošenja zahtjeva ili u toku samog postupka već posjeduju riješeno pitanje uplate doprinosa za pio/mio.

Dokup staža moguć je za onu kategoriju nezaposlenih osoba koje već imaju „čist“ i uvezan staž, podrazumijevajući da bi po okončanju postupka dokupa staža i uplatom doprinosa za PIO-e od strane Službe mogle podnijeti zahtjev za penzionisanje, tj. nakon uplate doprinosa ispunile uslove za starosnu penziju.

Napominjemo, da Služba ne vrši uplatu doprinosa za pio/mio (dokup staža) za invalidsku penziju, porodičnu penziju, niti penziju za prijevremeno povoljnije penzionisanje demobilisanih boraca.

Uplata doprinosa za PIO-e moguća je za slijedeće kategorije starosnih penzija:

Odredba člana 144. Zakona o PIO-u propisuje: Osiguranik ima pravo na starosnu penziju i kada navrši 40 godina penzijskog staža i najmanje 62 godine života.

Odredba člana 40. Zakona o PIO-u propisuje: Pravo na starosnu penziju ima osiguranik kada navrši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno najmanje 20 godina penzijskog staža ili kada navrši 40 godina staža osiguranja bez obzira na godine života.

Odredba člana 143. stav (b) Zakona o PIO-u propisuje: Osiguranik (žena) ima pravo na starosnu penziju kada navrši najmanje u (2019) godini: 56 godina života i 31 godina staža osiguranja.

Odredba člana 142 . (b) Zakona o PIO-e propisuje: Osiguranik (muškarac) ima pravo na starosnu penziju kada navrši najmanje (u 2019 godini): 61 godina života i 36 godina staža osiguranja.

Pregled dokupa staža po godinama:

- za 2017. godinu:

Ukupan broj korisnika penzijsko-invalidskog osiguranja u periodu I-XII ove godine je 138 korisnika po članu 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Iznos koji je uplaćen po ovoj osnovi je 298.751 KM. Prosječan iznos uplaćen po jednom korisniku iznosi 2.164,87 KM.

- za 2018. godinu:

Ukupan broj korisnika penzijsko-invalidskog osiguranja u periodu I-XII ove godine je 150 korisnika po članu 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Iznos koji je uplaćen po ovoj osnovi je 366.416 KM. Prosječan iznos uplaćen po jednom korisniku iznosi 2.442,78 KM.

- za 2019. godinu:

Ukupan broj korisnika penzijsko-invalidskog osiguranja u periodu I-X ove godine je

116 korisnika po članu 31. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Iznos koji je uplaćen po ovoj osnovi je 276.426 KM. Prosječan iznos uplaćen po jednom korisniku iznosi 2.382,99 KM.

➤ Ispitivanje (istraživanje) tržišta rada

U saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje krajem svake godine Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona provodi aktivnosti ispitivanja tržišta rada na teritoriji cijelog Kantona.

Dobijeni rezultati ukazuju na trendove na tržištu rada, te stvaranju pretpostavki za sagledavanje postojećeg stanja i projiciranje daljih djelovanja u oblasti zapošljavanja, ali i stručnog obrazovanja (procjena potreba za radnom snagom, procjena otpuštanja radnika, potrebe za zanimanjima, kvalifikacijama, znanjima i vještinama na tržištu rada, zadovoljstvo uslugama koje pruža Služba sa svojim biroima rada itd.).

Rezultati analize ukupnih kretanja na tržištu rada mogu poslužiti, između ostalog, za usklađivanje obrazovnih politika sa potrebama privrednog sektora, ali i kao smjernice za provođenje adekvatnih mjera za aktivnu politiku zapošljavanja, te za poboljšanje ukupne saradnje Službe i biroa rada sa poslodavcima.

Ispitivanje tržišta rada se provodi, krajem svake godine, anketom kod poslodavaca koji zapošljavaju najmanje 5 radnika, a registrovani su na području Kantona.

U narednom periodu se očekuju rezultati ove aktivnosti.

➤ Sajam zapošljavanja 2019

Statistički pokazatelji jasno ukazuju na određene promjene na tržištu rada, koje s jedne strane ogledaju u migraciji radne snage na strana tržišta rada, dok je istovremeno evidentna povećana potražnja za radnom snagom kod domaćih privrednih subjekata.

Služba nastoji različitim aktivnostima odgovoriti na izazove aktualnih promjena i doprinijeti većoj zaposlenosti u Zeničko-dobojskom kantonu.

S tim u vezi, Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, u suradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje, Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i Općinom Žepče i ove godine je organizirala "Sajam zapošljavanja 2019", koji se održao u Žepču.

Svrha Sajma zapošljavanja je povezivanje aktera tržišta rada i unapređenje međusobne suradnje u cilju efikasnijeg posredovanja u zapošljavanju i smanjenja broja nezaposlenih osoba.

Sajam je regionalnog karaktera, te su na istom učešće uzeli poslodavci i nezaposlene osobe sa područja općina Žepče, Maglaj i Zavidovići.

Na Sajmu zapošljavanja 2019 sudjelovalo je ukupno 37 poslodavaca koji su iskazali potrebu za zapošljavanjem 308 radnika različitih profila i zanimanja. Ono što je interesantno napomenuti je činjenica da je većina poslodavaca prilikom predavanja svoje prijave za učešće na Sajmu istaknula da im uopće nije važno koju stručnu spremu ili zanimanje ima radnik, pa ni radno iskustvo na istim ili sličnim poslovima, nego da im je najvažnija spremnost radnika da radi, uči i profesionalno se usavršava. Dva poslodavca, sudionika ovog Sajma, nisu iskazala brojčanu potrebu za određenim kadrovima, nego su u Sajmu zapošljavanja prepoznali priliku da profil svoje kompanije predstave većem broju potencijalnih budućih zaposlenika i postanu vidljivi i prepoznatljivi na tržištu rada. Važno je napomenuti i to da su oglašene potrebe poslodavaca za samo 4 radna mjesta sa VSS od ukupno 308 prijavljenih potreba za radnicima. Najveći broj iskazanih potreba je bio za zanimanja šivača, te je oglašeno 45 slobodnih pozicija, zatim armirač 35, tesar 29, zidar 28 i za radnike u preradi i za

zanimanje stola po 20 slobodnih pozicija.

Broj posjetilaca (nezaposlenih osoba kao tražitelja posla) na Sajmu je ostvaren prema prethodno dogovorenom Akcionom planu i to organiziranim prijevozom od strane organizatora Sajma: po 25 nezaposlenih sa evidencije Biroa rada Zavidovići i Biroa rada Maglaj (jedan autobus), te 55 nezaposlenih osoba sa evidencije nezaposlenih osoba Biroa rada Žepče iz udaljenih mjesnih zajednica Željezno Polje i Begov Han (jedan autobus). Ostali posjetitelji Sajma su bile nezaposlene osobe sa evidencije Biroa rada Žepče koje su posjetile Sajam vlastitim organiziranjem prijevoza. Zainteresiranost nezaposlenih osoba za ovaj vid posredovanja u zapošljavanju je jako veliki što procjenjujemo prema ukupnom broju posjetitelja Sajma kojih je bilo oko 450.

Sajam su posjetili također i učenici završnih razreda Srednje mješovite škole Žepče i „KŠC don Bosco“ Tehničko-obrtnička škola Žepče u pratnji svojih profesora.

➤ **Stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa**

U skladu sa članom 34. Zakona o radu („Službene novine FBiH“, broj: 26/16 i 89/18), propisano je da ako je stručni ispit ili radno iskustvo utvrđeno Zakonom ili Pravilnikom o radu uslov za obavljanje poslova određenog zanimanja, poslodavac može osoba koje je završilo školovanje za takvo zanimanje primiti na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa.

Vrijeme stručnog osposobljavanja računa se u pripravnički staž i radno iskustvo utvrđeno kao uvjet za rad u određenom zanimanju i može trajati najduže onoliko vremena koliko traje pripravnički staž. Osoba na stručnom osposobljavanju ima pravo na zdravstveno osiguranje kako je to utvrđeno propisima za nezaposlena osoba, a prava po osnovu osiguranja za slučaj povrede na radu i profesionalnog oboljenja osigurava poslodavac u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U periodu od 01.01.2019. do 31.10.2019. godine Služba je zaprimila i obradila ukupno 358 ugovora o stručnom osposobljavanju za 578 nezaposlenih osoba.

➤ **Ostale aktivnosti Službe**

Profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom

Krajem 2010. godine donesen je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine FBiH“, broj: 9/10), a početkom 2011. godine i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencija zaposlenih osoba sa invaliditetom.

U skladu sa Pravilnikom, evidenciju o zaposlenim licima sa invaliditetom, između ostalih, vode i kantonalne službe za zapošljavanje, kojima su pravna i druga osoba dužna dostavljati podatke o licima sa invaliditetom koja su kod njih u radnom odnosu.

Uzimajući u obzir naprijed navedeno, ova Služba je u periodu od 01.01.2019. do 31.10.2019. godine ispunila sve obaveze koje proizilaze iz navedenog Zakona i Pravilnika.

Posjete poslodavcima

U periodu od 01.01.2019. do 31.10.2019. godine radnici općinskih biroa rada su, u sklopu svojih redovnih mjesečnih aktivnosti, izvršili ukupno 531 posjete poslodavcima. Najviše posjeta je organizovano na području općine Tešanj, ukupno 108, a najmanje u općinama Doboj -Jug i Olovo po 20 posjeta.

Cilj posjeta je da se obezbijedi što bolja saradnja između Službe/biroa rada i poslodavaca, kroz pružanje usluga posredovanja u zapošljavanju, ispitivanje potreba poslodavaca u zapošljavanju i otvaranju novih radnih mjesta, redovno informisanje poslodavaca o mjerama aktivne politike sufinansiranja zapošljavanja, kao i praćenje izvršenja ugovorenih obaveza poslodavaca po svim mjerama/programima.

Aktivnosti pripreme za zapošljavanje, karijeru/profesionalne orijentacije

Profesionalno informisanje učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola Služba za zapošljavanje ZDK, shodno članu 8. stav 4. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br. 55/00, 41/01 i 22/05), svake godine u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja ZDK, direktorima i pedagozima osnovnih i srednjih škola, vrši profesionalno informisanje učenika završnih razreda, prije upisa u srednje škole i fakultete, koja su to zanimanja koja su više tražena na tržištu rada sa kojima se može lakše pronaći zaposlenje, a koja su to zanimanja sa kojima se teže pronalazi zaposlenje.

U ovu aktivnost, posredno ili neposredno bilo je uključeno 3.523 učenika iz 65 osnovnih škola i 3.530 učenika iz 36 srednjih škola.

Jednodnevni info seminari, dvodnevni motivacijski seminari (pisanje biografije i razgovor sa poslodavcem) i posjete poslodavcima

Ovo područje aktivnosti obuhvata razmjenu informacija o stanju na tržištu rada, primjeni aktuelnih propisa o zapošljavanju, programima za poticanje, odnosno povećanje mogućnosti zapošljavanja, i podizanje kvaliteta stručnih usluga u posredovanju. Informiranje je podjednako važno za sve subjekte uključene u proces zapošljavanja, što podrazumijeva nezaposlenu osobu, službu za zapošljavanje i poslodavce.

Cilj informativnog seminara jeste upoznati novoprijavljene nezaposlene sa mogućnostima koje nudi Služba za zapošljavanje (prava i dužnosti), a da oni koji se duže nalaze na evidenciji to već znaju. S druge strane akcentovana je važnost ponovnog uključivanja u rad, upoznavanje različitih načina traženja posla, načina komunikacije, važnost samopouzdanja itd.

Seminari se uvijek realizuju kao grupni susreti. Grupno informiranje sadrži:

a) upoznavanje s aktivnostima koje je obavezna provoditi nezaposlena osoba u saradnji sa službom za zapošljavanje,

b) informiranje o pravima i obavezama propisanim Zakonom, Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja i drugim propisima kojima se regulira ostvarivanje prava nezaposlenih osoba,

c) informiranje o kretanjima na tržištu rada u BiH i na regionalnom planu i

d) upoznavanje s postupcima i tehnikama aktivnog traženja posla.

O vremenu grupnog informiranja, nezaposlene osobe se obavještavaju usmeno prilikom prvog prijavljivanja i redovnog javljanja službi za zapošljavanje i pisanim pozivom.

Osim spomenutog savjetodavci edukuju nezaposlene osobe o načinu pisanja osnovne dokumentacije potrebne za plasiranje na tržište rada kao što su molba, biografija (CV) i načinom obavljanja intervjua sa potencijalnim poslodavcima.

U proteklom periodu završena su 245 seminara kojima je prisustvovalo 1.308 nezaposlenih osoba, dok je obukama za pisanje biografije prisustvovalo 1.339 nezaposlenih osoba. Također su organizovana 233 razgovora sa poslodavcima za 1.044 učesnika.

6. ZAKLJUČCI

S ciljem smanjenja broja nezaposlenih osoba, odnosno povećanja broja zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu potrebno je voditi aktivnosti ne samo na stvaranju ambijenta za nova radna mjesta, nego je potrebno podsticati poslodavce da zadrže nivo postojeće zaposlenosti. Kako bi se ovi ciljevi ostvarili potrebno je:

- Nastaviti aktivnosti na provođenju mjera aktivne politike implementacijom projekata zapošljavanja, sufinansiranja projekata zapošljavanja kod poznatog poslodavca, obuku, prekvalifikaciju, stručno osposobljavanje i usavršavanje, dokvalifikaciju, samozapošljavanje i pripremu nezaposlenih za tržište rada.
- Povećati ulaganja u poljoprivredu kako bi se stvorili uvjeti da poljoprivredni proizvođači koji imaju zemljišne i druge kapacitete za zasnivanje proizvodnje obezbijede egzistenciju za domaćinstvo, odnosno da se osiguraju kao poljoprivrednici po propisima iz PIO, a što bi kao krajnji cilj trebalo imati brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba.
- Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija prema potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih zanimanja u škole kao i uvođenje programa cjeloživotnog učenja. Pojačati učešće praktične nastave u srednjim školama i stažiranja uz studiranje. Služba za zapošljavanje, kroz analizu stanja tržišta rada, posredovat će između obrazovnog sektora i potreba na tržištu rada.
- U skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih Zeničko-dobojskog kantona, kroz rad Vijeća za obrazovanje odraslih, razviti programe za jačanje kvalifikacija i stručno osposobljavanje niskoobrazovane radne snage, s obzirom da je prema statističkim podacima udio NK i PK radnika u ukupnom broju nezaposlenih 32,00%.
- U narednom periodu nastaviti saradnju sa lokalnim zajednicama i svim drugim nivoima vlasti te nevladinim sektorom kako bi se zajedničkim projektima zapošljavanja efikasnije iskoristili raspoloživi resursi.
- Mjerama sufinansiranja i davanja posebnih pogodnosti nastaviti aktivnosti na stvaranju ambijenta za privlačenje domaćih i stranih investicija s ciljem otvaranja novih radnih mjesta.
- Povećati izdvajanja za podršku zapošljavanju u cilju stvaranja uvjeta za implementaciju Akcionog plana za provedbu Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona.
- Sufinansirati samozapošljavanja mladih nezaposlenih osoba i dodatno ih educirati o osnovama i mogućnostima poduzetništva, organiziranjem javnih tribina, okruglih stolova i sličnih dijaloga. U ove aktivnosti uključiti i nevladin sektor, kao i medije, kako bi se javnost upoznala sa navedenim aktivnostima.
- Unaprijediti sistem vođenja evidencija u Službi za zapošljavanje tako da se pored broja nezaposlenih osoba može dobiti informacija o kompetencijama i vještinama svake nezaposlene osobe s ciljem sveobuhvatnijeg informisanja poslodavaca o raspoloživim resursima.
- Preduzeti aktivnosti kako bi u praksi poslodavci postupali prema odredbama federalnog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, odnosno da bi ispoštovali zakonsku obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom.
- Predlagati idejne projekte koji će omogućiti nova zapošljavanja povezivanjem javnog i privatnog sektora kroz primjenu Zakona o javno-privatnom partnerstvu.
- Pojačati aktivnosti inspekcije rada u cilju suzbijanja rada na crno.

***Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku i izbjeglice
Ministrica***

Azra Šabanović

Obrađivač akta:
Dijana Katkić